

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Waterkwaliteit in de overige (niet-KRW) wateren Nummer: Z52736-151060	Agendapunt: 5

DB: Ja 06-05-2025	BPL: Ja 21-05-2025	FAZ: Nee	VVSW: Ja 21-05-2025	AB: Ja 04-06-2025

Opsteller: Steven Verbeek, (0598) 69 3520 Beleid, Projecten en Laboratorium	Opdrachtgever: Boy de Vries	Portefeuillehouder: Anja Woortman

Ondersteuning van de afdeling: ☒ Technisch ☒ Juridisch ☐ Financieel ☐ Staf ☒ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging

Externe betrokkenen:	Reden:

Samenvatting: Het waterschap werkt al zo'n twee decennia aan het beschermen en verbeteren van de waterkwaliteit. De focus ligt op de wateren die als waterlichaam voor de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn aangewezen. Echter, volgens de richtlijn moeten alle oppervlaktewateren beschermd worden. De wijze waarop de bescherming plaats moet vinden verschilt. Voorop staat dat het waterschap verantwoordelijk is voor de waterkwaliteit van alle wateren. Ongeveer 60% van al ons oppervlaktewater is niet aangewezen als KRW-waterlichaam en behoort daarmee tot de overige wateren. In dit bestuursvoorstel leggen we vast op welke wijze we invulling geven aan onze verantwoordelijkheden in de overige wateren. We rapporteren enkele resultaten en we doen een voorstel voor de ambitie per watertype. De provincies hebben de bevoegdheid doelen voor de overige wateren vast te leggen.

Duurzaamheidsparagraaf: Nee

Begrotingsaspecten: Nee. Zie voor toelichting het kopje 'financiën'.

AB-voorstel: - Kennisnemen van de stand van zaken van de overige wateren;   - Instemmen met de aanpak voor de bescherming van overige wateren;   - Instemmen met het inbrengen van de aanpak bij de provincies Drenthe en Groningen.

Bijlagen: - Rapportage van de inventarisatie van overige wateren;   - Kaart van de overige wateren.

Ter inzage AB: nee Onderwerp(en):

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf secretaris-directeur:

Inleiding

De afgelopen jaren is door het waterschap hard gewerkt aan de verbetering van de waterkwaliteit. Veel aandacht is hierbij uitgegaan naar de KRW-waterlichamen. Hiermee zetten we ons in voor het voldoen aan de verplichtingen voor de Europese Kaderrichtlijn Water. In ons beheergebied is ongeveer 40% van het wateroppervlak aangewezen als KRW-waterlichaam. De overige 60% worden in beleidsstukken en wetgeving 'overig wateren' genoemd.

De Europese Unie heeft naar aanleiding van een internationale evaluatie Nederland verzocht om meer aandacht te besteden aan overige wateren. De EU Kaderrichtlijn Water geldt namelijk voor alle oppervlaktewateren. Voor KRW-wateren zijn er strikte regels hoe moet worden omgegaan met monitoring, doelen en maatregelen. Voor overige wateren zijn de regels minder streng. Zo gelden geen verplichtingen voor de wijze waarop monitoring plaatsvindt en maatregelen en doelen worden gesteld. Het is aan de waterschappen en de provincies om hier een ambitie en methodiek over af te spreken.

Er is dus voor waterschappen en provincies een verantwoordelijkheid voor de waterkwaliteit in de overige wateren. In een recente uitspraak van het Hof van Justitie van de EU staat dit als volgt verwoord: *"verontreinigende stoffen moeten uitgefaseerd worden, lozingen en onttrekkingen moeten gereguleerd worden, de beste beschikbare technieken moeten toegepast worden, en activiteiten mogen niet in strijd komen met het KRW-maatregelenprogramma. Ook mogen activiteiten niet via afwenteling in strijd komen met de doelen in KRW-waterlichamen. Daarom kan de waterkwaliteit daar in praktische zin ook niet veel slechter zijn dan de KRW-normen. De provinciaal vastgestelde doelen voor andere wateren dan KRW-waterlichamen geven invulling aan dit beschermingsniveau. Deze doelen vormen, samen met de formele doelen in de KRW-waterlichamen, een samenhangend beschermingsregime voor alle (afstroom)gebieden"*.

Eerdere besluitvorming

Voor chemische stoffen gelden normen die op Europees of landelijk niveau zijn vastgesteld. Voor de biologie en de ondersteunende stoffen (fysisch-chemische parameters) moeten regionale doelen worden gesteld (soms op basis van landelijke standaarden). Net als bij de aangewezen KRW-waterlichamen doen de waterschappen een voorstel en leggen de provincies de regionale doelen vast.

In het waterbeheerprogramma 2022-2027 zijn acties opgenomen om te komen tot de regionale doelen. Met dit bestuursvoorstel geven we invulling aan deze twee acties:

- actie 7.14.3. *ambitie bepalen voor de overige wateren en*
- actie 7.14.4. *afstemmen ambitie overige wateren met provincies.*

Het algemeen bestuur heeft (in het waterbeheerprogramma) al besloten om in elk geval een basiskwaliteit na te streven. Dit houdt in: geen stank, niet troebel en geen vissterfte. Voor nutriënten is besloten om de landelijke richtnormen voor vergelijkbare watertypen te hanteren.

In 2020 besloot het algemeen bestuur meer aandacht te willen besteden aan de waterkwaliteit in overige wateren. In 2021 is daarom gestart met een inventarisatie van de overige wateren en een monitoringsprogramma in deze wateren. In 2022 en 2023 zijn in een presentatie voor het AB de resultaten van deze inventarisatie getoond.

Samenvatting resultaten inventarisatie en aanpak

In de bijlage zijn de resultaten van de inventarisatie opgenomen. Omdat er veel overige wateren in ons beheergebied zijn, willen we deze clusteren. Om tot een clustering te komen hebben we gekeken naar een combinatie van belang en invloed. Met belang wordt bedoeld hoe de relatie is tussen een bepaald watertype en onze taken. Kleinere kanalen bijvoorbeeld, staan in direct contact met KRW-waterlichamen en hebben invloed op de waterkwaliteit in die KRW-waterlichamen. We hebben er daarom een groot belang bij dat in deze kanalen de kwaliteit ook op orde is. Met invloed wordt bedoeld dat we kunnen sturen op de waterkwaliteit. Bijvoorbeeld: op een geïsoleerd ven in een natuurgebied hebben we minder invloed dan op een schouwslot. Door belang en invloed te combineren, komen we tot de volgende clustering van overige wateren:

- Vennen (circa 300: 275 in Drenthe en circa 25 in de provincie Groningen);
- Diepe plassen, veelal (voormalige) zandwinplassen (circa 40);
- Ondiepe plassen en meren buiten de bebouwde kom (circa 60);
- Stedelijke wateren;
- Sloten en kleinere kanalen (exclusief schouwsloten) (circa 3000 km).

Om onze taak als waterkwaliteitsbeheerder te kunnen uitvoeren, is het nodig kennis te hebben van de watersystemen. Hiervoor is monitoring noodzakelijk. Voor ieder cluster is een voorstel gemaakt over de mate van monitoring. Veel van de monitoring en kennisopbouw voor overige wateren doen we al binnen het reguliere werkpakket van onze medewerkers. De mate van onderzoek en monitoring is echter lager dan voor KRW-wateren.

Wateren waar we veel invloed op hebben en een groot belang besteden we meer aandacht aan dan wateren waar we weinig belang hebben en een kleine invloed. Sloten en kleinere kanalen zullen dus meer aandacht krijgen dan vennen.

Doelen

Voor de overige wateren hoeven minder doelen en normen dan voor KRW-waterlichamen vastgelegd te worden. Voor verontreinigende stoffen gelden de Europese en landelijke normen. Deze zijn voor al het oppervlaktewater vastgelegd in het 'Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water' en de 'Ministeriële Regeling Monitoring'. Voor nutriënten moeten de doelen regionaal vastgelegd worden. Sinds de invoering van de KRW zijn de oude nutriëntenormen (uit de Wvo, Wet verontreiniging oppervlaktewateren) niet meer geldig. Voor nutriënten is in juni 2020 door het AB besloten dat we, net als bij de KRW-wateren, de landelijke richtnorm per watertype gebruiken. De provincie moet de nutriëntenormen nog vastleggen. Voor de biologische doelen mag regionaal een keuze gemaakt worden. Landelijk is afgesproken dat voor de overige wateren per watertype voor slechts één biologische groep een doel hoeft te worden afgeleid, dus óf waterplanten, óf waterinsecten, óf algen óf vis.

Voor het afleiden van doelen voor de overige wateren kiezen we voor:

- doelen voor nutriënten (N en P) op basis van watertype;
- een doel voor chloride;
- een doel voor doorzicht;

- en voor de biologie per watertype één biologische groep. We kiezen hier voornamelijk voor een waterplantendoel, niet getalsmatig (zoals bij de KRW-doelen), maar vastgelegd als 'beeldkwaliteit'¹.

Maatregelen

Als we doelen hebben vastgesteld voor overige wateren en constateren dat de huidige situatie daarvan afwijkt, is het logisch om aan verbetermaatregelen te denken. We nemen in de overige wateren niet op voorhand maatregelen ten behoeve van het verbeteren de waterkwaliteit. We willen dit wel doen door koppelkansen te benutten.

Belangrijk is dat we invulling geven aan onze wettelijke taak voor het beschermen van de waterkwaliteit. We willen alle wateren tegen achteruitgang beschermen door, waar nodig, in onze verordening richtlijnen op te nemen voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor de waterkwaliteit, voor zowel de KRW-waterlichamen als de overige wateren.

Vervolg

Om invulling te geven aan onze taak voor de bescherming van de waterkwaliteit in de overige wateren willen we de komende jaren de volgende acties uitvoeren;

- Het continueren van de monitoring van diverse sloten, kanalen, plassen en vennen.
- Samen met de gemeenten de belangrijkste stedelijke wateren inventariseren en mogelijke koppelkansen voor verbetering bepalen. Dit proces is al gestart.
- De provincie verzoeken om nutriëntendoelen vast te stellen voor de overige wateren.
- Samen met de provincies toewerken naar het vastleggen van doelen voor de beeldkwaliteit en streefbeeld voor waterplanten voor ondiepe plassen, sloten en kanalen en stedelijk gebied.
- In het volgende waterbeheerprogramma en stroomgebiedsbeheerplan mogelijk budget opnemen voor monitoring en eventuele maatregelen voor overige wateren.
- Meer aandacht voor de overige wateren in onze reguliere contacten met provincies, gemeenten, terreinbeheerders, zodat in alle visies en beheerplannen tekst, streefbeeld en visie is opgenomen om de waterkwaliteit te beschermen en te verbeteren.
- Nagaan welke zaken we moeten of willen opnemen in de verordening om de waterkwaliteit te beschermen.

Financiën

Dit bestuursvoorstel is vooral een analyse van de stand van zaken en een voorstel voor de aanpak van de overige wateren. Binnen ons reguliere monitoringsprogramma vinden we tot nu toe voldoende ruimte om eens in de drie jaar te meten in de overige wateren. Er is momenteel echter geen geld gereserveerd voor eventuele maatregelen of het benutten van koppelkansen voor maatregelen in de overige wateren. We verwachten dat we de komende jaren meer inzicht in mogelijke maatregelen en koppelkansen krijgen, zodat we in het volgende waterbeheerprogramma en stroomgebiedsbeheerprogramma (periode 2028-2033) budget kunnen reserveren om eventuele

---

¹ Beeldkwaliteit is een visueel waarneembare ecologische toestand van water. Het gaat onder andere om de hoeveelheid en de diversiteit aan planten, de helderheid van water en algendekken en krooslagen.

koppelkansen te kunnen benutten. Op basis hiervan zou ook een bijdrage van de provincie en gemeentes gevraagd kunnen worden. Kansen voor subsidies houden we in de gaten.

Risico's en kansen

Gezien de recente uitspraak van het Europees Hof over de overige wateren, verwachten we dat de hier beschreven aanpak aansluit bij onze rol en verantwoordelijkheden. Het is van belang dat de provincies deze lijn onderschrijven en waar nodig doelen, normen en streefbeelden ook vastleggen.

Extern betrokkenen/extern overleg

De provincies zijn medeverantwoordelijk voor de bescherming van de overige wateren. De provincies moeten de doelen voor de overige wateren vastleggen. Dit bestuursvoorstel met de stand van zaken en de voorgestelde ambitie is ambtelijk gedeeld met de provincies en de andere noordelijke waterschappen. We gaan samen met de provincies op weg om concrete doelen en maatregelen op te nemen in het nieuwe stroomgebiedbeheerplan.

Wettelijke kader/juridische procedure/inspraak

Dit bestuursvoorstel is ook bedoeld om juridische risico's voor het waterschap te verkleinen. We zijn namelijk verplicht om aan te geven op welke wijze we ook de niet-KRW-waterlichamen willen beschermen tegen achteruitgang van de waterkwaliteit. We hadden dat globaal aangegeven in het waterbeheerprogramma. Nu maken we het meer concreet door keuzes te maken voor doelen en monitoring.

We hoeven dit bestuursvoorstel niet ter inzage te leggen en geen juridische procedure te doorlopen. We gaan de aanpak en doelen verder bespreken met de provincies. Ook komen de keuzes en werkwijze terug in het gebiedsproces voor het nieuwe waterbeheerprogramma en het nieuwe stroomgebiedsbeheerplan voor de KRW.

Communicatie

We zullen op onze webpagina over de Kaderrichtlijn water (www.hunzeenaas.nl/krw) informatie toevoegen over hoe we omgaan met de overige wateren. Tevens is hierover informatie opgenomen in de folder 'Werken aan de waterkwaliteit'.

Uitvoering/tijdspad

In 2024 is (net als in 2021) in een aantal overige wateren gemonitord. De resultaten daarvan zullen in 2025 worden uitgewerkt. In het voorjaar van 2026 zal het gebiedsproces als voorbereiding voor een nieuw waterbeheerprogramma starten. Hierin nemen we de plannen voor de overige wateren mee. Na het gebiedsproces in begin 2026, wordt eind 2026 een ontwerp stroomgebiedsbeheerplan voor de KRW opgesteld, gelijktijdig met het ontwerp waterbeheerprogramma. Beide ontwerpen worden dan in 2027 ter inzage gelegd en vastgesteld.

Voorstel

- Kennisnemen van de stand van zaken van de overige wateren.
- Instemmen met de aanpak voor de bescherming van overige wateren
- Instemmen met het inbrengen van de aanpak bij de provincies Drenthe en Groningen.

namens het dagelijks bestuur,

Jelmer Kooistra
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

BIJLAGE 1

Resultaten inventarisatie van de overige wateren

Ongeveer 60% van al ons oppervlaktewater is niet aangewezen als KRW-waterlichaam en behoort dus tot de overige wateren. We onderscheiden vijf categorieën overige wateren, namelijk:

- Circa 300 vennen (circa 275 in Drenthe en circa 25 in de provincie Groningen);
- Circa 40 diepe plassen, veelal (voormalige) zandwinplassen;
- Circa 60 ondiepe plassen en meren buiten de bebouwde kom;
- Stedelijke wateren;
- Minimaal 3500 kilometer aan sloten en kleinere kanalen (hoofdwatgangen).

De sloten en kanalen vormen het grootste aandeel in oppervlakte van de overige wateren (circa 48 procent), gevolgd door de ondiepe plassen (30 procent), de diepe plassen (15 procent) en de vennen ongeveer 5 procent. Ongeveer 30 procent van de overige wateren liggen in natuurgebieden, 5-10 procent van de overige wateren liggen in stedelijk gebied en 60 procent van de wateren liggen in het landelijk gebied.

Invloed en belang van het waterschap ten aanzien van de overige wateren

Om te bepalen wat we willen en kunnen met de overige wateren, maken we onderscheid tussen de invloed van het waterschap op de overige wateren en het belang van deze wateren voor het waterschap. Het gaat dan bijvoorbeeld om de invloed die overige wateren hebben op de toestand (waterkwaliteit en ecologie) in de KRW-wateren.

Afhankelijk van de ligging, verbinding met het watersysteem en beheertaken, heeft het waterschap in meer of mindere mate invloed op de waterkwaliteit en ecologie in de overige wateren. Ook het belang dat het waterschap heeft bij overige wateren kan variëren. Bijvoorbeeld omdat overige wateren een belangrijke bijdrage leveren aan biodiversiteit, als leefgebied fungeren of bronpopulaties kunnen herbergen. Hieronder wordt nader ingegaan op de invloed die het waterschap heeft op overige wateren, de belangen bij overige wateren en de kennis over deze wateren.

Invloed op overige wateren

In een deel van de overige wateren beïnvloedt het waterschap de waterkwaliteit en het ecologisch functioneren door haar waterbeherende taak. Dit geldt met name voor de overige wateren die opgenomen zijn in de legger. Hier is het waterschap vaak verantwoordelijk voor het ontwerp (breedte, diepte) en de inrichting (beschoeiing of niet) van het watersysteem, voor het peilbeheer (met uitzondering van de vrij afwaterende delen) en het onderhoud (maaïen, baggeren). Deze zaken kunnen de ecologische kwaliteit sterk bepalen. Wateren waar het waterschap relatief veel invloed heeft zijn bijvoorbeeld sloten en kanalen, meren en de hoofdwatgangen in bebouwd gebied.

Er zijn ook overige wateren die geïsoleerd liggen van het watersysteem en niet opgenomen zijn in de legger van het waterschap. Ook hier is het waterschap waterkwaliteitsbeheerder, maar heeft het waterschap veel minder invloed op het aquatisch ecologisch functioneren: het waterschap gaat vaak

niet over de ligging en vorm, het peil wordt niet geregeld en het waterschap voert er geen onderhoud uit. Deze overige wateren zijn soms in particulier bezit, soms in bezit bij natuurorganisaties of bij provincies of gemeenten. Het gaat dan bijvoorbeeld over vennen en diepe (en minder diepe) plassen. Maar ook in het stedelijk gebied liggen geïsoleerde wateren, waar het waterschap maar beperkt invloed op heeft. Het gaat dan bijvoorbeeld om overstortvijvers of vijverpartijen die sterk beïnvloed worden door hemelwater.

Belang bij overige wateren

Vanuit aquatisch ecologisch perspectief zijn sommige overige wateren van groot belang. In bepaalde gevallen ondersteunen ze in belangrijke mate het behalen van de doelen van KRW-waterlichamen. Ze zijn onderdeel van hetzelfde watersysteem en kunnen als voedsel-, paai- en opgroeigebied fungeren voor soorten die in de KRW-waterlichamen leven. Daarmee zijn ze ondersteunend aan populaties in KRW-waterlichamen. Daarnaast worden voedingsstoffen vastgelegd in deze haarvaten. Voor bovenlopen van beken en vennen geldt dat ze onderdeel zijn van een goed functionerend beekdal. Ze herbergen zeer specifieke soorten die elders in de beek of het beekdal niet voorkomen (bijvoorbeeld soorten die aangepast zijn aan droogval). Deze specifieke watertypen leveren een bijdrage aan de algehele biodiversiteit. Soms herbergen ze ook bronpopulaties die na beekherstel een belangrijke rol kunnen spelen in herkolonisatie. Verder is een deel van de aquatische soorten (tijdelijk) afhankelijk van het terrestrische milieu. Ook hier kunnen overige wateren in een beekdal een belangrijke functie hebben.

Overige wateren maken deel uit van de leefomgeving en dienen maatschappelijk belangen. Beleving, natuur, vaarrecreatie, hengelsport, zwemmen zijn enkele gebruiksfuncties die voor kunnen komen bij overige wateren. Het waterschap heeft daarom als waterkwaliteitsbeheerder van deze wateren ook vanuit maatschappelijk oogpunt een belang. Met name bij stedelijke wateren komen deze functies veelal samen. Vaak beïnvloeden deze functies de waterkwaliteit en dus de aquatische ecologie. Hier houden we rekening mee.

Kennis over overige wateren

Het waterschap monitort niet alleen in de KRW-waterlichamen. Ook in overige wateren worden monsters genomen om de waterkwaliteit te bepalen. Beperkt wordt hier ook onderzoek naar ecologische parameters gedaan. Sinds 2020 is het meetnet in overige wateren uitgebreid en diverser gemaakt. Van sommige overige wateren is inmiddels redelijk veel informatie en kennis opgebouwd. Dit geldt bijvoorbeeld voor sloten en kanalen, maar ook voor meren. Met name van de geïsoleerde wateren is minder bekend. De monitoring en kennisopbouw doen we binnen het reguliere werkpakket van onze medewerkers.

Rolinvulling

Om te bepalen hoe we onze rol willen invullen, kunnen we keuzes maken op verschillende terreinen zoals contact, advies, monitoring, doelen stellen en maatregelen nemen:

- Contact eigenaren/beheerders	op de hoogte zijn, contactpersonen kennen, overleg.
- Advies	meedenken, adviseren, koppelkansen bekijken.
- Monitoring	globale scans, beperkt programma of KRW-methodiek.
- Doelen stellen	nutriënten (overal), chloride, doorzicht en biologisch doel.
- Maatregelen nemen	alleen koppelkansen benutten of ook extra maatregel.

Keuzes

Het voorgaande leidt tot de volgende keuzes:

- We beschermen alle overige wateren tegen achteruitgang door (waar nodig) in onze verordening richtlijnen op te nemen voor activiteiten die mogelijk schadelijk zijn voor de waterkwaliteit voor zowel de KRW-waterlichamen als de overige wateren.
- We prioriteren onze aandacht op basis van het belang dat de overige wateren hebben voor het waterschap en de invloed die we als waterschap hebben.
- We doen in de overige wateren minder intensief onderzoek dan in de KRW-waterlichamen, maar houden de waterkwaliteit in de gaten door beperkte monitoring.
- We bepalen de ambitie en doelen op basis van de beeldkwaliteit.
- We nemen niet op voorhand maatregelen ten behoeve van het verbeteren de waterkwaliteit. We doen dit wel door koppelkansen te benutten.

Betekenis van deze keuzes voor de overige wateren.

Doelen voor waterkwaliteit

Voor waterkwaliteit worden over het algemeen verschillende doelen en normen gebruikt. Er kunnen normen of doelen gelden voor:

- verontreinigingen (vaak chemische stoffen);
- biologische groepen (bv planten of vis)
- stoffen die de biologie ondersteunen, bijvoorbeeld voedingsstoffen (nutriënten) of zuurstofgehalte, maar ook doorzicht en zoutgehalte (chloride).

Voor de KRW-waterlichamen worden deze per watertype bepaald, namelijk de doelen voor de biologie (algen, waterplanten, waterdiertjes, vis) en fysische chemie (nutriënten, chloride, zuurgraad, doorzicht, temperatuur en zuurstof). Daarnaast beschrijft de KRW doelen voor specifiek verontreinigende stoffen (77 stoffen met NL-norm) en de prioritaire stoffen (45 stoffen met EU-norm).

Voor de overige wateren hoeven minder doelen en normen dan voor KRW-waterlichamen vastgelegd te worden. Voor verontreinigende stoffen is er geen onderscheid tussen KRW-wateren en overige wateren en gelden de Europese en landelijke normen. Deze zijn vastgelegd in het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring Water en de Ministeriële Regeling Monitoring. Voor nutriënten moeten de doelen regionaal vastgelegd worden. Sinds de invoering van de KRW zijn de oude nutriëntennormen uit de Wvo (Wet verontreiniging oppervlaktewater) niet meer geldig. Voor nutriënten is in juni 2020 door het AB besloten dat we, net als bij de KRW-wateren, de landelijke richtnorm per watertype gebruiken. De provincie moet de nutriëntennormen nog vastleggen. Doorzicht is een belangrijke parameter voor een goede waterkwaliteit. In met name de kustgebieden van ons beheergebied is het zoutgehalte sturend voor de waterkwaliteit.

Voor de biologische doelen mag regionaal een keuze gemaakt worden welke parameter gebruikt wordt. Landelijk is afgesproken dat voor de overige wateren per watertype voor slechts één biologische groep een doel hoeft te worden afgeleid, dus óf waterplanten, óf waterinsecten, óf algen óf vis.

Voor het afleiden van doelen voor de overige wateren kiezen we voor:

- doelen voor nutriënten (N en P),
- een doel voor chloride,

- een doel voor doorzicht,
- en voor de biologie per watertype één biologische groep. We kiezen hier voornamelijk voor een waterplantendoel, niet getalsmatig (zoals bij de KRW-doelen), maar vastgelegd als 'beeldkwaliteit'.

Ambitie en aanpak per watertype

Hiervoor is al beschreven dat we de overige wateren onderscheiden in vijf typen in ons beheergebied. In de volgende paragrafen worden deze typen toegelicht en wordt het voorstel voor de ambitie en aanpak beschreven.

Vennen

Vennen zijn kleine geïsoleerde wateren met vaak een ondoorlatende bodem en ze worden meestal (grotendeels) gevoed door regenwater. De vennen liggen vooral in bosrijke gebieden of in de beekdalen. De provincie heeft doelen gesteld voor vennen in de Natura 2000 gebieden en ook voor de natuurgebieden onder Natuurnetwerk Nederland (NNN). Deze doelen zijn vooral gericht op amfibieën, libellen en planten. De knelpunten voor de kwaliteit van de vennen zijn in het algemeen verdroging, verzuring en vermesting. De terreinbeheerders nemen hiervoor maatregelen in de omgeving van de vennen zoals afplaggen, maaien en afvoeren, bomen en struiken verwijderen en sloten dempen. Het waterschap wordt vooral geraadpleegd door de terreinbeheerders betreffende hydrologische maatregelen bij het herstel van de kwaliteit van de vennen. Soms wordt het waterschap gevraagd om hydrologische maatregelen te nemen om de verdroging tegen te gaan. Dit is de afgelopen jaren bij circa tien vennen gebeurd.

Het voorstel voor de ambitie en de aanpak van de vennen is daarom als volgt:

- Contact houden met de terreinbeheerders van de vennen om beschikbaar te zijn voor vragen of advies.
- Driejaarlijks in enkele vennen biologische monitoring uitvoeren om kennis op te doen.
- Delen van de 3-jaarlijkse monitoringsresultaten met de betreffende provincie en de terreinbeheerders
- Geen aparte biologische doelen opstellen, maar natuurdoelen van de provincie leidend laten zijn.

Diepe plassen

We hebben in ons beheergebied ongeveer 40 diepe plassen, voormalige zandwinplassen. Verreweg de meeste plassen liggen geïsoleerd en hebben geen verbinding met onze hoofdwatgangen. Zes plassen zijn nog in gebruik als winningslocatie en gelden daarom (juridisch gezien) niet als oppervlaktewater. Nadat de winning is gestopt worden de plassen vaak heringericht (verondiept). Er zijn regels voor de verondieping van een plas vastgelegd in een landelijke handreiking. Het waterschap geeft vergunningen voor verondiepingen af. Acht plassen zijn officiële zwemwaterlocaties, waarvoor wij de monitoring uitvoeren en waar nodig een zwemadvies geven. De meeste plassen zijn in particulier bezit en bijvoorbeeld onderdeel van een camping. Ze zijn meestal niet opgenomen in de legger. Daarnaast hebben we weinig kennis over deze plassen. We krijgen soms aanvragen voor een advies over het plaatsen van zonnepanelen op deze plassen. Op een aantal plassen zijn al drijvende zonnepanelen aanwezig. De provincie is bevoegd gezag voor deze aanvragen.

Wij voeren in diepe plassen geen onderhoud uit en ook geen peilbeheer. We hebben in deze plassen dus weinig invloed en een beperkt belang. Vanuit biodiversiteit zijn deze plassen van belang voor ons en de provincie omdat ze specifieke soorten kunnen herbergen. Het is daarom ongewenst dat alle diepe plassen verondiept worden.

Het voorstel voor de ambitie en de aanpak van de diepe plassen is daarom als volgt:

- Op de hoogte zijn van de contactgegevens van de beheerders van de plassen.
- De diepe plassen opnemen in de legger.
- Driejaarlijks in een (beperkt) aantal grotere plassen beperkte biologische monitoring uitvoeren om kennis op te doen
- Delen van de 3-jaarlijkse monitoringsresultaten met de provincies en de beheerders.
- Communiceren dat er geen activiteiten mogen worden uitgevoerd, die kunnen leiden tot achteruitgang van de waterkwaliteit.
- Geen aparte biologische doelen opstellen.

Stedelijk water

We hebben in ons beheergebied 13 gemeenten. Een aantal gemeenten heeft weinig stedelijk water (ofwel op de Hondsrug ofwel slechts een klein deel van de gemeente ligt in ons beheergebied). Zes gemeenten hebben vrij veel stedelijk water: Groningen, Assen, Veendam, Oldambt, Stadskanaal en Midden Groningen.

Het waterschap heeft met alle gemeenten een eigendom- en beheerovereenkomst. Hierin zijn afspraken vastgelegd over de eigendomssituatie en de verantwoordelijkheden voor het onderhoud. Uit de inventarisatie bleek dat er veel activiteiten door de gemeenten worden uitgevoerd (in samenspraak met het waterschap) die een effect hebben op de waterkwaliteit. Het gaat onder andere om het afkoppelen van regenwater van de riolering, onderhoud aan de oevers en aan de waterbodem, exotenbeheer, op verzoek van de gemeente doorspoelen van de watergangen door het waterschap, vervanging van de beschoeiing of inrichting van de oevers. Er is regelmatig contact tussen gemeenten en het waterschap over de waterketen, over onderhoud en over inrichting en herinrichting van stedelijk gebied.

Een aantal gemeenten heeft functies afgeleid voor hun wateren met daarbij behorende streefbeelden. De gemeente Groningen laat regelmatig ecoscans uitvoeren voor hun wateren. In 2022 is voor de gemeente Assen een ecoscan van hun wateren uitgevoerd. We willen dat voor alle waterrijke gemeenten een scan wordt gemaakt van de staat van hun belangrijkste wateren. Hierbij wordt er gekeken of ze voldoen aan het streefbeeld. Dit streefbeeld is vooral gericht op een globaal beeld van de oeverinrichting, doorzicht, geen drijfslagen en dergelijke en is afgestemd op het gebruik en de functie van de wateren die de gemeenten zelf bepalen (zie bijlage 2). De gemeentelijke doelen zijn leidend boven specifieke doelen voor aquatische ecologie.

In de stedelijke wateren willen we:

- Contact houden met gemeenten.
- Belang van de waterkwaliteit meenemen bij de diverse werkzaamheden die al plaatsvinden in de stedelijke wateren.
- Informeren over/vastleggen van activiteiten die tot achteruitgang leiden.
- Meewerken aan periodieke stadswaterscans.
- Uitgaan van de grove streefbeelden die door de gemeenten zijn bepaald, dus geen doelen voor aquatisch ecologie opstellen.

- Gemeenten stimuleren om in hun waterplannen en visies aandacht te besteden aan de waterkwaliteit en de streefbeeldens voor waterkwaliteit
- Samen met de gemeenten kijken welk budget nodig is voor het benutten van koppelkansen.

Ondiepe plassen en meren

In ons beheergebied liggen vier grotere ondiepe plassen die als KRW-waterlichaam aangemerkt zijn: Zuidlaardermeer, Oldambtmeer, Hondshalstermeer en Schildmeer. Daarnaast zijn er nog ongeveer 40 andere plassen van een aanzienlijke omvang. Het belang van de ondiepe plassen is groot, vanwege hun oppervlakte en hun procentuele aandeel in de overige wateren. Ook hebben deze plassen vaak een open verbinding met de KRW-waterlichamen. Daarnaast leveren ze een mogelijke bijdrage aan de groen-blauwe dooradering, waar de provincies een opgave voor hebben. Ter informatie: deze opgave was door de provincies uitgewerkt in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Nu het NPLG en de bijbehorende financiering niet meer bestaan, is het niet duidelijk hoe het Rijk deze doelen wil behalen.

Voorbeelden van ondiepe plassen (die niet aangewezen zijn als KRW-waterlichaam), zijn bijvoorbeeld het plassensysteem van Roegwold, het Woldmeer, Langebosch, Friese Veen en het Foxholstermeer. In het Woldmeer wordt al een aantal jaren jaarlijks op vegetatie gemonitord. Daarnaast wordt de visstand hier en in het Foxholstermeer iedere drie jaar bemonsterd. Mogelijk zal dit meer op termijn als een KRW-waterlichaam worden opgevoerd. Dit willen we doen op een moment dat de waterkwaliteit en de ecologie zich enigszins hebben gestabiliseerd.

Voor meren en plassen is het lastig om in algemene zin aan te geven wat de sturende factoren voor de waterkwaliteit zijn. Ieder meer functioneert anders, afhankelijk van diepte, invloed van luwte, peilbeheer, oeverinrichting, leeftijd, et cetera. Voor een goed begrip van het functioneren van een meer of plas is een watersysteemanalyse nodig. In plassen worden, in tegenstelling tot sloten, kanalen en vijverpartijen, meestal niet regulier maatregelen genomen of onderhoud gepleegd.

Het voorstel voor de ambitie en de aanpak van de ondiepe plassen is daarom als volgt:

- Woldmeer aanmelden als KRW-waterlichaam op het moment dat de biologie zich gestabiliseerd heeft.
- In een aantal plassen een driejaarlijkse monitoring opzetten.
- Een aantal grotere plassen uitkiezen, waar we meer onderzoek gaan doen en een watersysteemanalyse opstellen. Het is mogelijk dat hieruit blijkt dat er maatregelen nodig zijn.
- Communiceren (en vastleggen) dat er geen activiteiten mogen uitgevoerd worden die zorgen voor achteruitgang van de waterkwaliteit.

Sloten en kleinere kanalen

Het grootste deel van de overige wateren bestaat uit sloten en kleinere kanalen. Op de kaart (bijlage 2) is te zien dat die vooral aanwezig zijn in de Veenkoloniën, Duurswold, langs de Hondsrug en in het noorden van Westerwolde. In en langs deze wateren worden al veel maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren. Het gaat onder andere om natuurvriendelijk onderhoud, akkerranden, bufferstroken, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)-maatregelen op de landbouwbedrijven, Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA's). Aan de andere kant zijn hier ook de meeste verbeteringen nodig, omdat in grofweg zeventig procent van de wateren de stikstofgehalten nog te hoog zijn, indien getoetst aan de landelijke nutriëtnormen.

De wateren met een goede waterkwaliteit en een goed ontwikkelde oever kunnen een grote bijdrage leveren aan de groenblauwe dooradering, waarvoor de provincies een opgave hebben van 10 procent. In deze wateren vindt al jaren een aanzienlijke monitoringsinspanning plaats voor nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, om grip te krijgen op de lozingen vanuit de landbouw. In 2020 zijn we gestart met metingen in de 'pareltjes': de kleine wateren met een bijzondere kwaliteit. Deze zijn er zeker ook en we willen een representatief beeld van de kwaliteit van de sloten hebben. In 2024 zijn bijna 70 sloten en kanalen geïnventariseerd op waterplanten. Op basis hiervan willen we doelen opstellen.

Het voorstel voor de ambitie en de aanpak van sloten en kleine kanalen is daarom als volgt:

- In de sloten en kleine kanalen willen we een driejaarlijks biologisch meetprogramma uitvoeren.
- Hiervoor is het nodig om een biologisch doel vast te stellen. Dit doen we op basis van beeldkwaliteit. Dit is een beschrijving in tekst (bijvoorbeeld percentage bedekking met waterplanten) en een afbeelding van een bepaalde toestand. Hiermee kunnen we volgen of de gewenste kwaliteit gehaald wordt. We zullen daarbij uitgaan van een gemiddelde beoordeling van de kanalen en sloten samen.
- Eigen onderhoudsmaatregelen afstemmen op het biologische doel.
- Koppelkansen meenemen in onderhoud en projecten.
- Representatief meetnet opstellen.
- Eens in de drie jaar monitoring meenemen.

Bijlage 2

Kaart van de overige wateren

